

Mihail Kamjanyicin
Darabont

Atlantic Press Kiadó, 2016, 256 oldal, 3290 Ft

Annak eldöntését, hogy Mihail Kamjanyicin emlékiratokat vagy regényt írt, nem vállalom. Nevezzük dokuregénynek, az igazságot pedig bogozzák ki a történészek a hazai és a szovjet archívumokból. Az is kérdés, hogy a szóban forgó írásmű mennyiben köszönhető Kamjanyicinnek és mennyiben az állítólag évtizedekig lappangó művet „sajtó alá rendező” Kulcsár Istvánnak, de ezt se feszegessük. Egyszerűen van itt egy könyv, amely olyan színes, szagos és hiteles miliót rajzol a háborús magyar fővárosról, amelyet előtte prózában talán még senkinek sem sikerült. Legfeljebb olyasféle örökzöld édesbús nótákban, mint a „Csak egy nap a világ”.

A Kamjanyicin nevet már csak azért sem ismerhette eddig senki, mert szerzőnk sem Budapestre küldött felderítőként, sem a szovjet titkosszolgálat tisztjeként nem afisírozhatta. Budapesten szentmiklósi Miklóssy Ivor néven fordult meg befolyásos úriasszonyok szalonjában és ágyában, de a Kárpátalján született Kamjanyica néven, a budapesti küldetés után pedig a Gulágban tűnt el sok évre, a sztálinizmus névtelen áldozatainak tengerében.

Csak egy nap a világ

Rékássy Zoltán könyvajánlója

Szóval: Budapest, 1943–45. Adva van egy élettől duzzadó világváros, ahova naponta érkeznek a gyászjelentések, mégis képtelen tudomást venni a körülötte égő világról. A huszonkét éves, magát huszonötnek füllentő Ivor nappal úri házaknál fényképez, délután kémjelentéseket ad át rádiósának a doni veszteségekről, a magyarok elvetélt kiugrási próbálkozásairól, a német megszállásról. Honnan szerzi az információit? A kártyaadósságba keveredett dzsentritől, akit egy iratcsomag fejében megment az öngyilkosságtól. A hadiüzemi mérnöktől, aki rendelkezésére bocsátja a kifejlesztés alatt álló Zrínyi rohamlöveg dokumentációját. A zenésztől, aki igyekszik a nehéz időkben is felszínen tartani magát, s még a feleségét is paragon hagyja, mert több időt kell töltenie a Don-kanyarban a katonák szórakoztatásával, mint otthon.

És ha nem is közbevetőleg, inkább egy karakterfejlődés majdnem törvénytörő állomásaként, megelevenedik a Darabont lapjain a ruszin-magyar hírszerző első szerelmének története is a szépséges kis Violával. Ez persze tiltott

szerelem, hiszen a Központ nem engedélyezi ügynökeinek, hogy számára és számukra veszedelmes elkötelezettségeket vállaljanak.

A budapesti szovjet kém története a legkevésbé sem légüres térben bontakozik. Élő, máig fájdalmas valóságként tárul a jó szemű megfigyelő elé a Horthy Magyarország nemzetközi elszigetelődése, Horthy kiugrási kísérlete és bukása, a megszállás, a Szálasi-puccs, Budapest ostroma, mindez nem egyszer a kémjelentések végletekig tömörített stílusában.

Nehéz lenne eldönteni, hogy a pergő mondatok, a gördülékeny írásmód, a kétségbevonhatatlan helyismeret és hangulatteremtő erő egy nem éppen szépirodalmon nevelkedett hírszerző-szerző avagy a magyar kiadás szerkesztőinek érdeme, de ismétlem, az eredmény szempontjából közömbös. Fontosabb, hogy az olvasó azzal az érzéssel csukja be Mihail Kamjanyicin, alias szentmiklósi Miklóssy Ivor romantikus kalandregénynek álcázott tényregényét, avagy tényregénynek álcázott romantikus kalandregényét, hogy pompásan szórakozott, és még gazdagodott is.